МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та соціальних наук

МАУП

Кафедра суспільних дисциплін та соціальної роботи

Затверджую:
Директор ННІМВСН
_____ Бідзюра І.П.
"31" 10 2019 р.

Схвалено на засіданні кафедри
суспільних дисциплін та соціальної роботи
Протокол № 3 від 30 жовтня 2019 р.
Завідувач кафедри _____ Т.В. Нич

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

спеціальності: 281 Публічне управління та адміністрування
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня перший (бакалаврський)
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми: Публічне управління та адміністрування
(назва освітньої програми)

спеціалізації: Державне управління
(за наявності) (назва спеціалізації)

Київ МАУП 2019

Розробник (-и) робочої програми навчальної дисципліни:
Є.С.Костюк, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін та соціальної роботи

Викладач:
Є.С.Костюк, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін та соціальної роботи

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри суспільних дисциплін та соціальної роботи
Протокол від 30 жовтня 2019 р. № 3

Завідувач кафедри _____ Т.В.Нич
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми Публічне управління та адміністрування)
(назва освітньої програми)

29.10.2019 р.

Керівник освітньої програми _____ Є.О. Романенко
(підпис)

Робочу програму перевірено
29.10.2019 р.

Заступник директора _____ Н.В.Грабовенко
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
«Історія та культура України»		
Курс	1	1
Семестр	1	1
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	68	4
Модульний контроль	2	
Семестровий контроль	1	1
Самостійна робота	52	116
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Статус дисципліни: *обов'язкова*

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «*Історія та культура України*» є надання знань щодо базових тенденцій, процесів і подій в історії України, провідних політичних і військових діячів, діячів культури тощо.

Основними завданнями вивчення дисципліни «*Історія та культура України*» є*:*

- ознайомити студентів з основними фактами з української історії та історії української культури;
- сформувати вміння аналізувати історичні події та факти;
- ознайомити студентів із діяльністю знакових особистостей в українській історії.
- виробити в студентів уміння критично аналізувати історичні факти, працювати з літературою та джерелами;
- на прикладі ключових подій української історії та її провідних постатей виробити у студентів почуття патріотизму,поваги до історії та культури українського народу.

4. Компетентності та програмні результати навчання за дисципліною

Після вивчення курсу студенти будуть:

- володіти базовими знаннями з історії України та історії української культури, зокрема, стосовно основних дат, подій, історичних постатей, об’єктів історико-культурної спадщини.
- мати навички критичного аналізу історичних фактів, вміти виокремлювати основні і другорядні факти, визначати на їх основі ключові тенденції суспільно-політичного, соціально-економічного та соціокультурного розвитку.

Загальні компетентності:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

5. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1 «Давня та середньовічна історія та культура України»							
Тема 1. Стародавня доба історії України.	8	4	2	-	-	-	2
Тема 2. Давні слов'яни та Київська Русь	8	4	2	-	-	-	2
Тема 3. Українські землі в складі Великого князівства Литовського	6	2	-	-	-	-	4
Тема 4. Україна в складі Речі Посполитої	8	4	2	-	-	-	2
Тема 5. Українське козацтво в XVI – першій половині XVII століть	6	4	-	-	-	-	2
Тема 6. Українська національна революція середини XVII ст.	10	4	2	-	-	-	4
Тема 7. Україна в добу «Руїни».	6	2	-			-	4
Модульний контроль							
Разом	52	24	8	-	-	-	20

Змістовий модуль 2 «Нова та новітня історія та культури України»							
Тема 1. Українські землі наприкінці XVII — XVIII ст.	6	2	-	-	-	-	4
Тема 2. Українські землі в складі Російськоі та Австрійської імперій в першій половині XIX ст.	4	-	-	-	-	-	4
Тема 3. Україна в другій половині XIX — на початку XX ст.	8	4	2	-	-	-	2
Тема 4. Українська національна революція 1917-1921 рр.	8	4	2	-	-	-	2
Тема 5. Українські землі у міжвоєнний період (20-30-ті рр. XX ст.)	8	4	2	-	-	-	2
Тема 6. Україна у роки Другої Світової війни (1939-1945).	8	4	2	-	-	-	2
Тема 7. Україна у 1945-1964 рр.	6	2	-	-	-	-	4
Тема 8. Україна у період «застою» (1964-1985)	6	2	-	-	-	-	4
Тема 9. Україна у добу «перебудови» (1986-1991).	6	-	2	-	-	-	4
Тема 10. Україна за доби незалежності	6	4	-	-	-	-	2
Модульний контроль							
Разом	68	26	10	-	-	-	32
Усього	120	50	18	-	-	-	52

Тематичний план для <u>заочної</u> форми навчання

Назва змістових модулів, тем	**Усього**	**Розподіл годин між видами робіт**					
		Аудиторна:					**Самостійна**
		Лекції	**Семінари**	**Практичні**	**Лабораторні**	**Індивідуальні**	
Змістовий модуль 1 «Давня та середньовічна історія та культура							

України»							
Тема 1. Стародавня доба історії України.	7	1	-	-	-	-	6
Тема 2. Давні слов'яни та Київська Русь	7	1	-	-	-	-	6
Тема 3. Українські землі в складі Великого князівства Литовського	7	-	-	-	-	-	7
Тема 4. Україна в складі Речі Посполитої	7	-	-	-	-	-	7
Тема 5. Українське козацтво в XVI – першій половині XVII століть	7	-	-	-	-	-	7
Тема 6. Українська національна революція середини ХУІІ ст.	7	-	-	-	-	-	7
Тема 7. Україна в добу «Руїни».	7	-	-			-	7
Модульний контроль							
Разом	49	2	-	-	-	-	47
Змістовий модуль 2 «Нова та новітня історія та культури України»							
Тема 1. Українські землі наприкінці ХУІІ — ХУІІІ ст.	7	-	-	-	-	-	7
Тема 2. Українські землі в складі Російськоі та Австрійської імперій в першій половині XIX ст.	7	-	-	-	-	-	7
Тема 3. Україна в другій половині XIX — на початку XX ст.	7	-	-	-	-	-	7
Тема 4. Українська національна революція 1917-1921 рр.	7	-	-	-	-	-	7
Тема 5. Українські землі у міжвоєнний період (20-30-ті рр. XX ст.)	7	1	-	-	-	-	6
Тема 6. Україна у роки Другої Світової війни (1939-1945).	7	-	-	-	-	-	7
Тема 7. Україна у 1945-1964 рр.	7	-	-	-	-	-	7
Тема 8. Україна у період «застою» (1964-1985)	7	-	-	-	-	-	7
Тема 9. Україна у добу «перебудови» (1986-1991).	7	-	-	-	-	-	7
Тема 10. Україна за доби	8	1	-	-	-	-	7

незалежності							
Модульний контроль							
Разом	71	2	-	-	-	-	69
Усього	120	4	-	-	-	-	116

6. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль І. «Давня та середньовічна історія та культура України»

Лекція 1. Стародавня доба історії України.

Стародавня доба в історії України. Археологічні епохи на території України, іх характеристика. Доба привласнюючого господарства. Характеристика економічного, соціального і культурного життя первісної людини.

“Неолітична революція”, її зміст і наслідки для розвитку людського суспільства. Природно-господарські зони неолітичних культур: землеробсько-скотарська та мисливсько-рибальська. Трипільська культура (3.5 тис. років до н. е.) та її особливості. Релігійні уявлення та мистецькі уподобання трипільців. Археологічні культури епохи міді-бронзи.

Походження і розселення скіфів (\/II - II ст. до н. е.). Утворення скіфської держави та її політична історія. Царські скіфи, скіфи-кочовики, скіфи-орачі та скіфи-землероби. Заняття і матеріальна культура. Соціальне життя. Характерні риси релігії та мистецтва. Скотарські племена сарматів у степах Північного Причорномор’я та Приазов’я (III ст. до н. е. —— III ст. н. е.). Походження сарматів. Господарство та матеріальна культура. Суспільне життя та духовна культура сарматів.

Причини утворення давньогрецьких колоній у Причорномор'ї. Типи причорноморських грецьких полісів. Найбільші міста-колонії Ольвія, Херсонес, Пантікапей, Тіра. Утворення Боспорського царства.

Література [основна: 1, 7, 8; додаткова: 19]

Семінарське заняття 1. Стародавня доба історії України.

Література [основна: 1, 7, 8; додаткова: 19]

Лекція 2. Давні слов’яни та Київська Русь.

Проблема виникнення слов’янства та її висвітлення в історичній літературі. Велике переселення народів і зміна етнічної карти Євразії. Розселення слов’ян по теренах України. Венеди, анта і склавини. Письмові відомості про давніх слов’ян. Зарубинецька археологічна культура (III ст. до н. е. — I ст. н. е.). Східні, західні й південні слов’яни. Східні слов’яни: етнічні особливості, заняття, побут, суспільні відносини та духовне життя. Системи

землеробства. Виникнення Києва та його консолідуюча роль у державотворчому процесі. Перші державні утворення у Середньому Подніпров'ї. Племінні союзи полян, сіверян, дулібів, древлян, білих хорватів та ін. Відносини між слов'янськими племенами. Взаємини слов'ян з хазарами й норманами. Слов'яни і Візантія. Князь Кий. Перша давньоруська князівська династія. Становлення держави з центром у Києві. Князі Дір і Аскольд. Початок поширення християнства на Русі.

Передумови утворення Київської Русі. Особливості державотворчого процесу у Східній Європі. Походження термінів "Русь" "Руська земля". Перетворення Києва на державний центр східнослов'янських племінних союзів. Теорії походження Київської Русі.

Геополітичне становище Київської Русі й зовнішня політика перших київських князів (Олег, Ігор Ольга, Святослав). Зовнішньополітичні чинники централізації Київської держави. Внутрішня політика перших київських князів, процеси класотворення та соціально-реформаторська діяльність. Повстання древлян (945 р.). Війни з хазарами, болгарами, ясами (аланами) і касогами. Підкорення в'ятичів. Війни на Дунаї.

Міжусобна боротьба на Русі після смерті Святослава. Правління Володимира Великого. Завершення формування території Київської держави. Адміністративні реформи Володимира. Зовнішня політика держави, зміцнення її міжнародного авторитету. Передумови та причини прийняття християнства Київською державою. Хрещення Русі 988 р. Історичне значення запровадження християнства. Міжусобна боротьба після смерті Володимира Великого. Ярослав Мудрий: внутрішня і зовнішня політика. Церковне життя. Міжнародне становище Київської Русі. Культурно-просвітницька діяльність Ярослава Мудрого. "Руська Правда" — перший звід давньоруського права.

Економічне і політичне зростання Галицького князівства. Внутрішня і зовнішня політика Ростиславичів. Ярослав Осмомисл. Протистояння польській і угорській експансії. Роман Мстиславович. Утворення Галицько-Волинської держави. Князювання Данила Романовича в Галичі. Суспільно-політичний і адміністративний устрій. Виникнення і зростання міст. Міжнародна політика Данила Романовича. Відносини з Золотою Ордою. Боротьба Русі проти монголо-татарської навали. Битва на р. Калці 1223 року. Розорення Галицько-Волинського князівства та інших земель. Галицько-Волинська земля за наступників Данила Романовича (князь Лев Данилович, король Юрій І Львович). Утворення Галицької митрополії Занепад Галицько-Волинської держави.

Господарське життя Київської та Галицько-Волинської держави. Розвиток сільського господарства, ремесла і торгівлі. Соціальна структура давньоруської держави в період найвищого піднесення. Характеристика аграрних видносин ранньофеодальної держави (вотчина, повинності селян, селянська громада, її соціально-економічні функції).

Основні віхи формування давньоруського етносу: територія, мова, ментальність, духовне життя, побут. Походження і розвиток національної

символіки. Усна народна творчість. Освіта і знання. Літописання. Література. Архітектура й образотворче мистецтво. Музика.

Література [основна: 9, 20; додаткова: 1, 13, 16, 17, 20]

Семінарське заняття 2. Давні слов'яни та Київська Русь.

Література [основна: 9, 13; додаткова: 1, 13, 16, 17, 20]

Лекція 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського.

Політичні, економічні передумови утворення та. правова основа Литовсько-Руської держави. Встановлення влади литовських князів над Волинню, Чернігово-Сіверською землею, Поділлям, Київщвною та Переяславщиною. Особливості міжетнічних відносин у Великому князівстві Литовському.

Польська експансія на українські землі наприкінці XIV - XV ст. Кревська унія 1385 р. Загарбання польською шляхтою Галичини (1387 р.). Великий князь литовський Вітовт і його політика. Зміни в соціально-економічному й політичному положенні русичів у Польсько-Литовській державі. Ліквідація удільних князівств. Спроби збереження української державності. Повстання М. Глинського 1508 р.

Зміцнення Московської держави та її боротьба з Великим князівством Литовським за Сіверську землю. Входження чернігово-сіверських земель до складу Московського царства. Напади татар і турків на українські землі.

Основні риси економічного життя українських земель у складі Литви і Польщі. Сільськогосподарське виробництво. Внутрішній і зовнішній ринок, орієнтація економіки українськик земель. Фільварки. Сільська громада (копа). Початок закріпачення. Литовські статути (1529, 1566, 1588 року). Розвиток міст. Магдебурзьке право. Ремесла і торгівля. Соціальне становище українського населення у складі Польсько-Литовської держави. Міжетнічні взаємини у польсько-литовську добу. Національні й соціальні рухи на українських землях.

Умови розвитку культури русичів у польсько-литовській державі. Розвиток української мови. Усна народна творчість. Освіта й писемність. Літописання. Література. Розвиток науки. Архітектура і містобудування. Живопис. Художні ремесла. Побут. Становище православної церкви у Великому князівстві Литовському та Польському королівстві. Відокремлення Московської митрополії від Київської, його історичні наслідки. Натиск католицизму. Полонізація. Релігійний гніт.

Література [основна: 3, 4, 13; додаткова: 6, 11]

Лекція 4. Україна у складі Речі Посполитої.

Люблінська унія 1569 р., утворення Речі Посполитої та його на слідки для України.

Соціально-економічний розвиток України. Зростання великого землеволодіння. Розвиток панщинно-фільваркового господарства. “Устави на волоки” Остаточне закріпачення селянства. Колонізація Лівобережної України. Розвиток міст, ремесел і торгівлі. Магдебурзьке право. Поява підприємств мануфактурного типу.

Культурний розвиток українських земель наприкінці XVI - на початку XVII ст. Братський рух та його значення. Львівське, Київське, Луцьке братства, їх діяльність. Церковне життя. Берестейська унія 1596 р. та її значення.

Література [основна: 3, 11, 13; додаткова: 6, 11]

Семінарське заняття 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої.

Література [основна: 3, 4, 11, 13; додаткова: 6, 11]

Лекція 5. Українське козацтво в XVI – першій половині XVII ст.

«Дике поле» і українське прикордоння. Виникнення козацтва. Теорії походження козацтва. Заснування Запорозької Січі. Д. Вишневецький. Перші козацькі гетьмани. Морські і сухопутні походи запорожців. Військове мистецтво і озброєння козаківі. Структура Запорізької Січі.

Козацько-селянські повстання під проводом К. Косинського, С. Наливайка, М. Жмайла, Т. Федоровича, І. Сулими, П. Бута, Я. Острянина, Д. Гуні: передумови, особливості, перебіг бойових дій, причини поразок. «Ординація» 1638 р. і період «золотого спокою».

Література [основна: 1, 5, 6; додаткова: 6, 11]

Лекція 6. Українська національна революція середини XVII ст.

Політичні, соціально-економічні, національно-релігійні й психологічні причини революції. Рушійні сили і характер революції. Проблема її типології, хронологічних меж і періодизації.

Підготовка і початок козацького повстання під проводом Б. Хмельницького. Битви під Жовтими Водами і Корсунем. Зародження ідеї автономізму. Розгортання національно-визвольної і соціальної боротьби в 1648—1649 рр. Зборівський мир. Битва під Пилявцями. Похід на Галичину. Облога Львова і Замостя. Зборівський мирний договір, козацька автономія у межах Речі Посполитої.

Внутрішня і зовнішня політика українського уряду Війська Запорозького. Формування державних інституцій. Територія та кордони української автономії. Державна символіка. Створення української армії. Українські полководці — сподвижники Б. Хмельницького. Економічна і соціальна політика. Зовнішньополітична діяльність Б. Хмельницького.

Молдавський похід Б. Хмельницького. Берестецька битва 1651 р.. Білоцерківський мирний договір 1651 р. та його умови. Битви під Батогом і Жванцем. Жванецька угода. Відносини між Гетьманщиною і Московським

царством. Переяславська рада 1654 р. і укладення українсько-російської міждержавної угоди. Березневі статті 1654 р.

Ліквідація старого державного ладу і зародження української козацької держави. Її територія і адміністративно-територіальний устрій. Поділ на суспільні групи-стани. Соціальний аспект визвольної війни. Органи влади. Господарсько-фінансова політика. дипломатична діяльність. Збройні сили.

Література [основна: 1, 5; додаткова: 12, 18]

Лекція 7. Україна в добу «Руїни».

Становище України після смерті Б. Хмельницького. Ліквідація спадкоємного гетьманату. Основні напрямки політики І. Виговського. Розбудова Української держави. Корсунський договір 1657 р. між Гетьманщиною і Швецією. Полтавська трагедія. Зближення з Річчю Посполитою. Гадяцький договір 1658 р. Наступ Російського царства на Україну. Конотопська битва 1659 р. Кінець гетьманства І. Виговського та його наслідки для України.

Гетьманство Ю. Хмельницького. Переяславські статті 1659 р. Чуднівська кампанія. Поділ українських земель на Лівобережну і Правобережну Україну. Чорна рада. Гетьмани П. Тетеря та І. Брюховецький. Україна у політичних планах Росії, Польщі, Туреччини. Посилення впливу московського уряду на політику Української держави. Андрусівськс перемир'я 1667 р. Зміна зовнішньополітичного курсу І. Брюховецького.

Епоха "Великої руїни" на Правобережжі. Гетьман П. Дорошенко та державницький напрям його діяльності. Бучацький мирний договір 1672 р. Причини краху політики П. Дорошенка та його зречення гетьманства. Друге гетьманування Ю. Хмельницького. Чигиринські походи 1677, 1678 року. Бахчисарайська угода. "Вічний мир" і остаточне закріплення поділу України. Занепад Правобережної України.

Соціально-економічні наслідки визвольної війни. Зміна соціального та національного складу населення. Форми землеволодіння. Розвиток сільського господарства. Цехове ремесло та промисли. Переорієнтація напрямів зовніільньої та внутрішньої торгівлі. Адміністративно-політичний устрій Лівобережної України і Слобожанщини.

Література [основна: 1, 5, 6; додаткова: 6]

Семінарське заняття 4. Українська національна революція середини XVII ст.

Література [основна: 1, 5; додаткова: 12, 18]

Змістовий модуль ІІ. «Нова та новітня історія та культури України»

Лекція 8. Українські землі наприкінці XVII — у XVIII ст.

Наступ на політичну автономію України. Обрання гетьманом І. Мазепи. Коломацькі статті 1687 р. Основні напрямки економічної, соціальної, зовнішньоекономічної та культурно-просвітницької діяльності І. Мазепи. Зміцнення влади козацької старшини.

Україна на початку Північної війни. Таємна дипломатія І. Мазепи. Перехід І. Мазепи на бік Карла XII та наслідки цієї акції для України. Обрання гетьманом І. Скоропадського. Воєнні дії взимку 1708 - 1709 рр. Полтавська битва. Смерть І. Мазепи, його місце і роль в українському національно-визвольному русі. Обрання гетьманом України (в еміграції) П. Орлика. Розробка й прийняття "Пактів і Конституцій прав і вольностей Війська Запорозького". Історичне значення діяльності П. Орлика.

Інкорпораційна політика царизму. Гетьман І. Скоропадський. Решетилівські статті 1709 р. Заходи Петра І щодо обмеження державних прав України та русифікації її населення. Утворення 1-ої Малоросійської колегії, її завдання і функції. Правління наказного гетьмана П. Полуботка. Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України. Зміцнення української державності за гетьманування Д. Апостола. "Решительні пункти" 1728 р. Заснування Нової Січі. Діяльність гетьманського уряду.

Тимчасове відновлення гетьманського правління. Кирило Розумовський. Посилення антиукраїнської політики за Катерини II. Скасування козацького устрою на Слобожанщині (1785 р.). Остаточна ліквідація гетьманства і створення 2-ої Малоросійської колегії. Політика П. Рум'янцева-Задунайського в Лівобережній Україні. Зруйнування Запорозької Січі (1785 р.). Російський уряд і козацька старшина. Кошовий отаман П. Калнишевський. Переселення запорожців. Заснування Задунайської Січі. Розселення козаків на Кубані і Дону. Скасування військового й адміністративного устрою Лівобережної України.

Культура України X\/II -— початку X\/III ст. Освіта й книгодрукування: Київська Академія. Відкриття друкарень. Наука. Розвиток медицини й математики. Г. Сковорода. Літописи С. Величка і Г. Граб'янки. Література й усна народна творчість. І. Котляревський та його "Енеїда". Театр і музика. М. Березовський, А. Ведель, Д. Бортнянський. Архітектура. Українське бароко. Живопис. Д. Левицький, В. Боровиковський. Побут, звичаї і культура запорожців. Місце церкви в духовному житті козаків. Система навчання і виховання молоді. Січова школа.

Література [основна: 1, 5, 6; додаткова: 3, 4, 7]

Тема 9. Україна в другій половині XIX - на початку XX ст.

Особливості соціально-економічного розвитку українських земель напередодні реформи 1861 р. Основні законодавчі акти аграрної реформи в Україні,її специфіка та наслідки. Адміністративне реформування у другій половини XIX ст. (судова, земська, військова, шкільна, цензурна, фінансова реформи та реформа. міського самоврядування). Вплив реформ 60-х років на соціально-економічний і політичний розвиток України.

Надніпрянська Україна в пореформений період. Початок капіталістичної індустріалізації в Україні. Особливості й перебіг промислового перевороту. Політика протекціонізму. Залучення іноземних капіталів. Створення великої фабрично-заводської індустрії. Перетворення України на головну вугільно-металургійну базу Російської імперії. Провідні галузі промисловості України. Спеціалізація промислових районів. Розвиток транспорту. Розширення внутрішнього ринку. Торгівля. Аграрні відноснни в Наддніпрянській Україні. Залишки кріпацтва. Соціальне розшарування селянства

Особливості економічного розвитку західноукраїнських земель. Формування промислового ссктору в Західній Україні. Розвиток Дрогобицько-Бориславського нафтового району. Галузі промисловості. Проблеми у сільськогосподарському секторі. Початок трудової еміграції. Кооперативний рух.

Література [основна: 13, 14; додаткова: 6]

Семінарське заняття 5. Українські землі наприкінці XVIII — у XIX ст.

Література [основна: 1, 5, 6, 13, 14; додаткова: 3, 4, 6, 7]

Лекція 10. Українська національна революція 1917-1921 рр.

Російська лютнева буржуазно-демократична революція та її вплив на розвиток суспільного руху в Україні. Відродження національних громадсько-політичних організацій. Утворення української Центральної Ради (20 березня 1917 р.): партійний склад, політична програма. М. Грушевський та В. Винниченко. М. Міхновський. Утворення “Вільного козацтва”.

Політичні партії в боротьбі за електорат. Всеукраїнський національний Конгрес (7—8 квітня 1917 р). Перевибори Центральної Ради. 2-й Всеукраїнський військовий з’їзд. І Універсал Центральної Ради. Створення Генерального секретаріату - уряду автономної України. Проголошення автономії. ІІ Універсал Центральної Ради. Липнева політична криза в Росії. Збройний виступ самостійників та їхня поразка.

Пожвавлення шовіністичних настроїв у Україні. Послаблення позицій Центральної Ради. Більшовизація Рад. Відносини Центральної Ради та Тимчасового уряду. “Демократична нарада” і позиція Центральної Ради. З’їзд народів у Києві.

Спроби більшовиків захопити владу в Україні. Встановлення контролю Центральної Ради над Киевом. ІІІ Універсал Центральної Ради: проголошення Української Народної Республіки 7 листопада 1917 р. Внутрішня і зовнішня політика уряду УНР.

Причини війни Радянської Росії та УНР. Харківський з’їзд Рад: Проголошення радянської влади в Україні. Перший радянський уряд України. Похід радянських військ на Київ. Бій під Крутами. Повстання робітників заводу “Арсенал”. Початок переговорів у Бресті. Визнання УНР державами Троїстого

Союзу. Брестський мирний договір. IV Універсал Центральної Ради 9 (22) січня 1918 р.: проголошення незалежності України.

Німецько-австрійська окупація України. Падіння радянської влади в Україні. Прийняття Конституції УНР та обрання М. Грушевського Президентом України. Криза Центральної Ради навесні 1918 р. Гетьманський переворот. Українська держава гетьмана П. Скоропадського: внутрішня політика, зовнішньополітичний курс, національно-культурне будівництво.

Боротьба за відновлення УНР. Директорія та її політичний курс. Антигетьманське повстання. С. Петлюра. Трудовий конгрес. Отаманщина. Більшовицька агресія проти Директорії. Інтервенція Антанта на півдні Україні. Партизансько-повстанська війна проти окупантів. Боротьба українських військових проти Денікіна, Польщі та Радянської Росії. "Трикутник смерті".

Причини поразки Директорії.

Революційні події 1918 р. на західноукраїнських землях. Політичні партії Східної Галичини. Повстання 1 листопада 1918 р. у Львові. Проголошення ЗУНР. "Акт злуки" УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. Соціально-економічні перетворення в ЗУНР. Початок польсько-української війни. Створення Української Галицької армії. Дипломатична діяльність уряду ЗУНР. Причини поразки державотворчого процесу в Західній Україні. Окупація Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття іноземними військами. Визвольний рук.

Література [основна: 12, 13, 15; додаткова: 2, 5, 14]

Лекція 11. Українські землі у міжвоєнний період (20-30-ті рр. XX ст.)

Міжнародне, політичне, соціально-економічне становище Української СРР на початку 20-х років. Перехід до нової економічної політики, її суть та особливості запровадження в Україні. Неп у промисловості. Суть госпрозрахунку. Трестування промисловості. Проблема безробіття. Перші наслідки відбудовчого процесу.

Голодомор 1921-1923 рр. в Україні. Діяльність закордонних і радянських організацій допомоги голодуючим.

Державний статус України в 1921—1922 рр. Юридичне оформлення Союзу РСР.

Система реальної влади в Україні. РКП(б) і КП(б)У. Природа комуністичного тоталітарного режиму. Роль у ньому профспілок, комнезамів, комсомолу, ставлення до інтелігенції. Феномен "національного ухильництва". Партійні дискусії щодо майбутнього курсу соціально-економічної політики. "Криза непу". "Ножиці цін". Хлібозаготівельні кризи.

Політика більшовиків у царині культури. "Українізація" (коренізація), її суть і мета. Г. Гринько, О. Шумський, М. Скрипник. Ліквідація неписьменості та її підсумки. Створення загальноукраїнської радянської системи початкової освіти. Література і мистецтво. Літературна дискусія 1925—1928 рр. М. Хвильовий. Образатворче мистецтво. Кінематограф. О. Довженко. Підсумки

розвитку культури України в 20-ті роки. Релігійне життя в Україні. Виникнення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ).

Завершення внутрішньопартійної боротьби в ЦК ВКП(б) і утвердження одноособової диктатури Й. Сталіна. Згортання непу. Курс на розгорнуте будівництво соціалізму по всьому фронту". Форсована індустріалізація. Відмова від економичних методів регулювання господарського життя і перехід до командної економіки. Централізація управління промисловістю. „Штурмівщина". Виробниче змагання. Хлібозаготівельна криза 1928—1929 рр. Перехід до суцільної колективізації. Соціалістичне змагання" і репресії проти противників колективізації. Самознищення селянських господарств. Еволюція ставлення радянської влади до заможного селянства. "Ліквідація куркульства як класу" та її історичне значення. Доля репресованих селян. Передумови Голодомору 1932—1933 рр. "Закон про п'ять колосків". "Хлібозаготівлі" та їх реквізиційний характер. Комісія Молотова в Україні. Масштаби смертності. Наслідки голодомору. Демографічні втрати України. Заходи щодо зміцнення колгоспів. Завершення колективізації та її наслідки для України.

Утвердження тоталітарного режиму в Україні. Зростання культу особи Сталіна. Репресії в Україні. Судові політичні процеси 30-х років. "Шахтинська справа", СВУ та масові репресії як методи внутрішньої політики в період тоталітаризму. Чистка партії. Ідеологія на службі терору. Соціально-психологічні наслідки терору. «Розстріляне відродження».

Література [основна: 10, 15; додаткова: 2, 8, 10, 21]

Семінарське заняття 6. Українська національна революція 1917-1921 рр.

Література [основна: 12, 13, 15; додаткова: 2, 5, 14]

Лекція 12. Україна у роки Другої Світової війни (1939-1945).

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецький пакт про ненапад. Початок Другої Світової війни. Вступ Червоної Армії на територію Західної України та її включення до складу СРСР. Анексія Радянським Союзом Бессарабії та Північної Буковини. Встановлення німецької окупаційної влади на Лемківщині, Підляшші та Холмщині. Радянізація західних областей України.

Напад Німеччини на СРСР. Україна в планах "блискавичної війни" Воєнно-мобілізаційні акції радянського уряду. Оборонні бої (літо-осінь 1941 р). Оборона Киева. Стратегічні прорахунки радянського командування. Поразка Південно-Західного фронту.

Розчленування України. Нацистський "новий порядок'. Окупаційна політика. Трагедія Бабиного Яру. Економічне пограбування України

Антифашистський рук в Україні та його дві течії. Радянське підпілля та партизанський рух 1941—1942 рр. ОУН на початку війни. "Акт проголошення відновлення Української держави" 30 червня 1941 р. Арешт українського уряду на чолі з Я. Стецько й С. Бандерою. Оунівське підпілля 1941-1942 рр.

Контрнаступ радянських військ у 1943 р. Перемога під Сталінградом, Курська битва, наступ на Лівобережжі та Донбасі. “Східний вал”. Взяття Киева. Антигітлерівська боротьба в тилу. Створення української повстанської армії (УПА). Політична еволюція ОУН - УПА та збройна боротьба у 1943 р. Січнево-лютневий наступ 1944 р. Корсунь-Шевченківська битва. Весняний наступ на Українських фронтах. Кримська наступальна операція. Примусове виселення з Криму татар, вірмен, греків. Очищення території України від окупаційних військ. ОУН - УПА на завершальному етапі боротьби з гітлерівцями.

Література [основна: 14; додаткова: 2, 15, 21]

Семінарське заняття 7. Українські землі у міжвоєнний період (20-30-ті рр. XX ст.)

Література [основна: 10, 15; додаткова: 2, 8, 10, 21]

Лекція 13. Україна у 1945-1964 рр.

Адміністративно-територіальні зміни в УРСР після війни. Внутрішньополітичне та економічне становище республіки. УРСР – співзасновниця ООН, інших міжнародних організацій.

Особливості відбудови промисловості. Відновлення довоєнної структури промисловості. Голодомор 1946—1947 рр., його причини, масштаби, наслідки. Проблеми відбудови сільського господарства. Грошова реформа та її наслідки. Ліквідація карткової сисгеми.

Радянізація Західної України. Формування органів місцевої влади. Колективізація західноукраїнського села. Львівський церковний собор 1946 р. і ліквідація Української греко-католицької церкви (УГКЦ) та об’єднання з РПЦ. Масові репресії та депортації населення. Операція “Вісла”. Придушення збройного опору ОУН - УПА.

Політична боротьба в Україні після смерті Й. Сталіна. Початок десталінізації в Україні. Реабілітації першої половини 50-х років. Передача Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова основа.

Відбудова системи народної освіти. Запровадження обов’язкової семирічної освіти. Наука і культура. Боротьба з “космополітизмом”.

XX з’їзд КПРС та Україна. Початок політичніх реабілітацій. Аграрна нолітика кінця 50-х - першої половини 60-х років. Реформи М. Хрущова, їх суперечливий і непослідовний характер, загальна спрямованість і значення.

Прихід до влади Л. Брежнєва і поглиблення засилля партії. Поступ науково-технічної рсволюції. Галузеві диспропорції у промисловості й сільському господарстві, їх негативні наслідки. Ідеологізація культурного життя. Курс на “зближення і злиття націй” та посилення русифікації. Науково-технічна революція і наука в Україні. Десталінізація і пожвавлення культурного життя в республіці. “Відлига” в українській літературі. “Шістдесятники”. В. Симоненко, Л. Костенко, І. Світличний, І. Драч, С. Гуцало та ін. Причини появи й особливості дисидентського руху в Україні. Українська робітничо-

селянська спілка Л. Лук'яненка. „Інтернаціоналізм чи русифікація?" І. Дзюби. Репресії проти дисидентів і значення їхньої діяльності.

Література [основна: 15; додаткова: 1, 9, 11, 21]

Семінарське заняття 8. Україна у роки Другої Світової війни (1939-1945).

Література [основна: 14; додаткова: 2, 15, 21]

Лекція 14. Україна у період «застою» (1964-1985).

Деформації в структурі економіки України. Наростання економічної кризи. Перетворення України на зону екологічного лиха. Занепад колгоспно-радгоспної системи. Стан науки та її вилив на виробництво.

Конституція УРСР 1978 р. П. Шелест і зміщення його з посади першого секретаря ЦК КПУ. Україна в єдиному народногосподарському комплексі СРСР за часів В. Щербицького.

Наростання кризових явищ у культурі. Суперечливі тенденції у мистецькому житті. Театр. Українське "поетичне кіно". І. Миколайчук, Ю. Іллєнко, Л. Осика, С. Параджанов. Скульптура й живопис.

Причини опозиційного руху в радянській Україні. Протести інтелігенції проти арештів правозахисників. Форми діяльності дисидентів. Утворення Української Гельсінської спілки (УГС): мета і форми діяльності. Історичне значення опозиційного руху.

Література [основна: 13, 15; додаткова: 9, 17]

Семінарське заняття 9. Україна у період «застою» та «перебудови».

Література [основна: 13, 15; додаткова: 9, 17]

Лекція 15. Україна за доби незалежності.

Створення правової бази розвитку України як демократичної держави. Становлення владних структур незалежної України. Формування Збройних сил і Військово-морського флоту, Національої гвардії, Служби безпеки. Запровадження національної грошової одивиці та інших інститутів державності.

Незалежність та перегрупування політичних сил. Трансформація Руху та його розкол. Формування багатопартійності в Україні.

Вибори до Верховної Ради та їх наслідки. Співвідношення сил у новій Верховній Раді, фракції та депутатські групи.

Вибори президента України (1994 р.). Обрання президентом Л.Д. Кучми, його соціально-економічна та політична платформа. Вибори президента України 1999 р., боротьба політичних сил та характеристика їх співвідношення, кандидати в президенти. Переобрання Л.Д. Кучми на другий термін. Президент України та Верховна Рада: характеристика відносин, перспективи державотворчого процесу. Кабінет В. Ющенка та його соціально-економічна

діяльність, причини відставки. Загострення політичної кризи в країні та її можливі наслідки Парламентські вибори 2002 року: розстановка політичних сил і результати.

«Помаранчева революція» 2004 року та її наслідки. Україна за Президентів В. Ющенка та В. Януковича. Революція Гідності та її наслідки.

Література [основна: 13, 15; додаткова: 11, 17]

Теми для самостійної роботи студентів.

Тема 1. Українські землі у складі Російськоі та Австрійської імперій в першій половині XIX ст.

Інтеграція територіальних надбань Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII ст. Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі іноземних держав. Демографічні показники й етнічпий склад населення українських земель. Національне та соціальне становище українського населення. Адміністративно-територіальний устрій та населення західноукраїнських земель. Колоніальна політика австрійського уряду. Реформи Марії-Терезіі та Йосифа II, їхня роль у розвитку економічного й суспільного життя Галичини та Буковини.

Україна в російсько-турецькій війні і Бухарестський мирний договір та його наслідки для України. Участь українського населення у російсько-французькій війні 1812 р. Утворення Азовського козацького війська.

Функціонування поміщицького господарства на українських землях. Становище селянства. Закріпачення селян Південної України (1796 р.). Урочна система виконання панщини. Військові поселення. Поширення ринкових відносин. Товаризація поміщицького господарства. Машини і вільнонаймана праця. Розшарування селян і руйнування селянської общини. Місячина. Орендування поміщицьких земель. Дрібні селянські промисли, чумакування й візникування.

Початок промислового перевороту. Південна Україна: характеристика економічного розвитку, галузева спеціалізація, характер виробничих відносин у сільському господарстві та промисловості. Зародження фабрично-заводського виробницгва. Розвиток промисловості. Шляхи і транспорт. Міста. Зростання морських портів. Розвиток впутрішньої торгівлі. Місце України в зовнішній торгівлі Російської імперії.

Національний і соціальний гніт на українських землях. Форми й характер протесту українського населення. Селянські виступи під проводом Устима Кармелюка (1812-1835 рр.) на Поділлі і Волині. Криза феодальних відносин у Західній Україні. Форми антикріпосницької боротьби. Рух опришків. Революційний рух на західноукраїнських землях, селянські выступи.

Поширення декабристського руку в Україні. “Союз благоденства”. Створення “Південного товариства” і “Товариства об´єднаних слов´ян”. Національка ідея в суспільно-політичному русі першої половини XIX ст.

Створення Кирило-Мефодіївського братства. Значення діяльності кирило-мефодіївців у розвитку українського національного руху.

Література [основна: 3, 11, 13; додаткова: 11]

Тема 2. Україна у добу «перебудови».

Зміни вищого партійно-державного керівництва після смерті Л. Брежнєва. М. Горбачов і пошуки шляхів виходу з кризи. Спроби оздоровлення суспільно-політичного життя. Погіршення економічної ситуації в Україні у другій половині 80-х років. Чорнобильська катастрофа. Недієздатність колгоспно-радгоспної системи. Зростання інфляції та дефіциту державного бюджету. Скорочення обсягів суспільного виробництва. Зменшення національного доходу України.

Зростання політичної активності суспільства. “Гласність” Створення нових громадських об’єднань. Відновлення Української Гельсінської спілки. Політичні клуби. Початок формування Народного руху. Багатопартійність в Україні. Вибори до Верховної Ради УРСР 1990 р. Декларація про державний суверенітет України.

Спроба державного перевороту в СРСР і Україні. Акт проголошення незалежності України. Припинення діяльності Компартії України. Референдум 1 грудня 1991 р. і вибори президента ‘України. Л. Кравчук. Денонсація Договору 1922 р. про утворення СРСР. Утворення Співдружності Незалежних Держав (СНД). Затвердження національної символіки України.

Література [основна: 13, 15; додаткова: 9, 17]

7. Контроль навчальних досягнень

7.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	12	12	13	13
Відвідування семінарських занять	1	4	4	5	5
Робота на семінарському занятті	5	4	20	5	25
Виконання завдань для	6	-	-	3	18

самостійної роботи					
Виконання модульної роботи	10	1	10	1	10
Разом	-		46	-	71
Максимальна кількість балів:					117
117:100=1,17. Студент набрав Х балів; Розрахунок: Х:1,17 = загальна кількість балів.					

7.2. Завдання для самостійної роботи студентів, критерії їх оцінювання

Самостійна робота 1 (обсяг 10 годин). Підготувати доповідь (на власний вибір) про одного з представників українського визвольного руху XVIII – першої половини XIX століть.

Самостійна робота 2 (обсяг 27 годин). Скласти таблицю «Політичні партії та рухи України кінця 80-х – початку 90-х рр.»:

Назва	Мета та завдання діяльності	Чільні представники	Ідеологічна спрямованість

Самостійна робота 3 (обсяг 15 годин). Підготувати доповідь (на власний вибір) про одного із політичних, громадських чи культурних діячів незалежної України.

Критерії оцінювання:
- змістовність – 5 балів
- відповідність темі та стилю оформлення – 1 бал.

7.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється у вигляді тестування.

Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 25 питань.

Види тестових завдань:

- Із вибором однієї правильної відповіді;
- На встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- Завдання на розпізнавання та відтворення правильної відповіді по пам’яті;
- Завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам’яті;
- Завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання:
- виконання тестових завдань – максимум 10 балів.

7.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Екзамен.

7.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю.

1. Найдавніше історичне минуле України: суспільна організація та господарство за часів палеоліту-неоліту.
2. Перехід до відтворюючого господарства, зародження цивілізації.
3. Трипілъці.
4. Античні міста-держави Причорномор'я.
5. Слов'янські племена на теренах України.
6. Походження назв "Русь" і "Україна".
7. Передумови виникнення давньоруської держави „Київська Русь".
8. Стародавній Київ.
9. Державний устрій та соціальний розвиток Київської Русі.
10. Українські князівсгва часів феодальної роздробленості.
11. Галицько-Волинська держава — спадкомиця Київської Русі.
12. Запровадження християнства.
13. Культура Київської Русі.
14. Українські землі в середині XIII — на початку XIV ст. Монгольсько-татарська навала та її наслідки.
15. Історичне значення Київської Русі.
16. Походження національно-державної символіки України.
17. Статус українських земель та їх визначальний вплив ва формування Литовсько-Руської держави.
18. Литовсько-Руська держава: устрій, мова, культура.
19. Захоплення українських земель Річчю Посполигою.
20. Виникнення українського козацтва.
21. Міста та Магдебурзьке право в Україні.
22. Запорозька Січ в історії української державності.
23. Боротьба українського народу проти політичного, економічного та культурного гніту у другій половині ХУ — першій половині ХУІІ ст.
24. Перша українська національна революція.
25. Б. Хмельницький — фундатор Української козацької держави.
26. Українсько-російська угода 1654 р.
27. Українська козацька держава після смерті Б. Хмельницького. „Руїна".
28. Гетьман І. Мазепа.
29. П. Орлик та його Конституція.
30. Наступ Російської імперії на автономні права України за часів Петра І.
31. Ліквідація Гетьманщини Катериною ІІ.
32. Ліквідація Гетьманщини, подальша доля козацтва.
33. Соціально-економічний розвиток Лівобережної України (кінець XVII - XVIII ст.).
34. Міста Лівобережної України наприкінці XVII — ХУVII ст.

35. Українські землі під владою Австро-Угорської імперії (кінець XVII — перша половина XIX ст.).
36. Українські землі під владою Російської імперії (кінець XVIII — перша половина XIX ст.).
37. Становлення ідеї української державності наприкінці XVIII — в першій половині XIX ст.
38. Кирило-Мефодіївське товариство: програмні документи та діяльність.
39. Т. Г. Шевченко та духовне відродження України.
40. Суспільно-політичний та національний рух на західноукраїнськях землях. “Руська Трійця”.
41. Розвиток капіталістичних відносин в Україні у другій половині XIX — на початку XX ст.
42. Національне відроджеяня в західноукраїнських землях у другій половині XIX ст.
43. Посилення національного гніту в Україні в другій половині XIX ст.
44. Утворення політичних партій в Україні (кінець XIX — початок XX ст.).
45. Україна після поразки революції 1905-1907 рр.
46. Україна в роки Першої світової війни.
47. Створення Української Центральної Ради.
48. Проголошення УНР.
49. Діяльність Центральної Ради у сфері державного будівнацгва.
50. Гетьман Павло Скоропадський.
51. Відновлення УНР. Директорія.
52. Акт злуки УНР та ЗУНР, його історичне значення.
53. Значення української революції 1917-1921 рр. Причини її поразки.
54. М. Грушевський — політичний діяч і вчений.
55. Запровадження радянської влади в Україні.
56. В. Винниченко — видатний вчений і політичний діяч.
57. С. Петлюра — видатна постать української революції.
58. Соціальне-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. Голодомор 1921-1923 рр.
59. Пожвавлення економічного життгя на засадах НЕПу.
60. Національна політика в Україні у 20-х роках. Українізація.
61. Індустріалізація в Україні та її наслідки.
62. Примусова колективізація. Голодомор 1932-1933 рр.
63. Завершення формування тоталітарноі системи (30-ті роки XX ст).
64. Друга Світова війна і Україна: міжнародний аспект.
65. Окупація України гітлерівськими загарбниками.
66. Соціально-економічне становище західноукраїнських земель у 20-30-х роках XX ст.
67. Приєднання до УРСР західноукраінських земель у 1939 р.
68. Рух Опору на українських теренах у роки Другої Світової війни.
70. Відродження народного господарства України у повоєнний час.
71. Україна на міжнародній арені після Другої Світової війни. Участь у створенні ООН та інших міжнародних організацій.

72. Суспільно-політичне життя в Україні у 40-50-х роках.
73. Економічний розвиток і суспільно-політичне становище західних областей України у другій половині 40-х — першій половіші 50-х років XX ст. Депортація населення. Сталінські репресії.
74. Спроби демократизації суспільного життя у другій половині 50-х – першій половині 60-х років, їх суперечливий характер.
75. Адміністративно-командна система управління та її вплив на розвиток господарства України у другій половині 60— середині 80-х років.
76. Національна політика в Україні у другій половині 60 - 80-х років.
77. Криза адміністративно-командної системи. Пошуки виходу з кризи.
78. Соціально-економічний розвиток України у 80-90-х роках.
79. Демократизація суспільного життя наприкінці 80-х рр. XX ст.
80. Початок національного відродження України. Декларація про державний суверенітет.
81. Проголошення незалежності України.
82. Становлення та розвиток багатопартійної системи в Україні у 90-х роках.
83. Основні проблеми сучасного державотворчого процесу в Україні.
84. Міжнародна діяльність України на сучасному етапі.
85. Суспільно-політичне життя України па сучасному етапі.
86. Актуальні проблеми економіки перехідного періоду.
87. Національна політика України на сучасному етапі.
88. Українська діаспора.
89. Конституція України.
90.Парламентські вибори 2006 р.: розстановка політичних сил.

7.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	**Кількість балів**
Відмінно	100-90
Дуже добре Добре	82-89 75-81
Задовільно Достатньо	69-74 60-68
Незадовільно	0-59

8. Рекомендована література

Основна

1. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. — К., 1993.
2. Баран В. Україна після Сталіна: нарис історії 1953 - 1985 рр. — Львів, 1992.

3. Борисенко В. Курс української історії. — К., 1997.
4. Винокур І., Трубчанінов С. Давня і середньовічна історія України. — К., 1996.
5. Володарі гетьманської булави. Історичні портрети. — К.,1994.
6. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. — К., 1994.
7. Давня історія України. — К,: 1994- 1995. — Кн. 1, 2.
8. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. — К., 1994.
9. Котляр М, Історія України в особах. Давньоруська держава. — К., 1996.
10. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). — К. 1996.
11. Рибалка І.К. Історія України. — Харків, 1995. - Ч. І. Від найдавніших часів до кінця ХУІІІ ст.
12. Реєнт О. Українська революція. — К., 1996.
13. Терещенко Ю., Курило В. Історія України. Навч. посібник. — К., 1995. — Кн. 1, 2.
14. Трофимович В. Україна в роки другої світової війни (1939-1945). — Львів, 1995.
15. Українська державність у ХХ столітті. — К., 1996.
16. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: У 3 т.. – К., 1990.
17. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної і ранньомодерної України. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К., 2005.

Додаткова:

1. Баран В., Козак Д., Терпиловський Р. Походження слов'ян. — К., 1991.
2. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні. 1917-1951рр. — К., 1994. - Кн. 1,2.
3. Борщак І. Мазепа, Орлик, Войнаровський. — Львів, 1991.
4. Борщак І., Мартель Р. Іван Мазепа: Життя і пориви великого гетьмана. — К. 1998.
5. Волковинський В. Нестор Махно. Легенди і реальність. — К, 1994.
6. Грушевський М. Ілюстрована історія України. — К., 1990.
7. Гуржій О.І. Українська козацька держава в другій половині ХУІІІ ст.: кордони, населення, право. — К., 1996.
8. Даниленко В., Касьянов Г., Кульчицький С. Сталінізм на Україні (20-30-ті роки). — К.; Едмонтон, 1991.
9. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі Опору 1960 — 1980 років — К., 1995.
10. Касьянов Г., Даниленко В. Сталінізм і українська інтелігенція (20-30-ті роки). — К, 1991.
11. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України. — К., 1996.
12. Крип'якевич І.П. Богдан Хмельницький. — Львів, 1990.
13. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. — К., 1984.
14. Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. — Львів,1995.
15. Мірчук П. Українська Повстанська Армія: 1942-1945. — Львів, 1991.

16. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. — К., 1996.
17. Сергійчук В. Національна символіка України. — К., 1992.
18. Смолій В. А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький. — К., 1995.
19. Станко В., Гладких М., Середа С. Історія первісного суспільства. Підручник. — К.: 1999.
20. Толочко П.П. Київська Русь. — К., 1996.
21. Шаповал Ю. Україна 20-х — 50-х років: сторінки ненаписаної історії. - К., 1993.
22. Яневський Д. Політичні системи України 1917-1920 років: спроби творення і причини поразки. – К., 2003.